

مهم‌ترین منابع علمی و اجتهادی برای یک طلبه به زبان عربی نگاشته شده است. فهم این تراث عظیم حوزه جز با تسلط به ادبیات عرب ممکن نیست. یکی از چالش‌های آموزش در حوزه‌های علمیه دور شدن طلبه از فضای مطالعاتی ادبیات عرب با ورود به پایه‌های بالاتر علمی است که می‌تواند سبب فراموشی قواعد کاربردی این علم شود. کتاب حاضر با این هدف نگارش یافته است تا به عنوان یک درس مکمل تمامی مباحث اصلی علم صرف را به صورت تدریجی برای طلبه مرور کند و سبب تثبیت و تعمیق آن شود. رویکرد کتاب تمرینی و مهارتی است. از این رو، به نحوی نظم یافته تا ابزاری برای استفاده و به‌کارگیری علم صرف در مواجهه با متون علمی و منابع پژوهشی و تخصصی باشد.

۱. طراحی کتاب در قالب ۲۰ درس، برای ارائه در سی جلسه آموزشی
۲. بیان هدف از درس در قالب «نکات آموزشی» پیش از آغاز هر درس
۳. ارائه پرسش‌هایی در انتهای هر درس برای ارزیابی آموزش
۴. امکان کسب آگاهی بیشتر طلبه درباره موضوع درس با مطالعه «مباحث تکمیلی» در انتهای هر درس
۵. کسب مهارت به‌کارگیری قواعد علم صرف با حل تمرین‌های درس
۶. پیشنهاد موضوعات پژوهشی در پایان برخی از درس‌ها، متناسب با موضوع همان درس
۷. افزایش تسلط طلبه بر قواعد به وسیله تکمیل جدول‌های صرفی در ابتدای برخی از دروس
۸. خلاصه و روان بودن متن کتاب و نگارش به زبان فارسی
۹. استفاده از شاهدمثال‌های قرآنی در سراسر کتاب
۱۰. اختصاص آخرین درس کتاب به تحلیل صرفی یکی از سوره‌های قرآن برای ارزیابی و سنجش توانمندی طلبه به صورت کاربردی

محور اول: مبانی علم صرف
موضوع علم صرف «کلمه» است و کلمه بر سه قسم؛ اسم، فعل و حرف. ویژگی‌های ماده و هیأت در کلمه و انواع تغییرات لفظی آن در این محور و در قالب یک درس بیان شده است، تا مقدمه‌ای برای علم صرف باشد.

محور دوم: انواع فعل
فعل می‌تواند لازم باشد، متعدی باشد، مجرّد یا مزید باشد. ویژگی‌ها و قواعد ساخت همه این افعال در طی شش درس بیان شده است.

محور سوم: تبدیلات فعل
افعال در شرایطی خاص دچار تبدیل و تغییر می‌شوند. تغییراتی مانند: ادغام، تخفیف و اعلال. شش درس به بیان این قواعد و شرایط جریان هر کدام اختصاص یافته است.

محور چهارم: انواع اسم
اسم در زبان عربی یا جامد است و یا مشتق؛ مصدر، اسم فاعل، اسم مفعول، صفت مشبّهه، اسم مبالغه، اسم تفضیل، اسم مکان، اسم زمان، اسم ابزار یا آلت. شش درس از کتاب برای معرفی انواع اسم‌ها و قواعد ساخت آن‌ها طراحی و تدوین شده است.

← مبانی علم صرف
درس اول: موضوع‌شناسی علم صرف
← انواع افعال
درس دوم: لازم و متعدی
درس سوم: معلوم و مجهول
درس ۱۰ تا ۱۳: ابواب مزید
← تبدیلات فعل
درس چهارم: مضاعف و ادغام
درس پنجم: همزه و تخفیف آن
درس ۶ تا ۹: اعلال و انواع آن
← انواع اسم
درس ۱۴: مصدر
درس ۱۵: اسم فاعل و مفعول
درس ۱۶: صفت مشبّهه
درس ۱۷: اسم مبالغه
درس ۱۸: اسم تفضیل
درس ۱۹: اسم مکان، اسم زمان و اسم آلت
درس ۲۰: تحلیل صرفی سوره مبارکه منافقون

برای تهیه کتاب و یا ارسال انتقادات و پیشنهادات خود، به صورت حضوری به نشانی مراجعه فرموده و یا برای ارتباط مجازی با پیام‌رسان و یا تلفن مرکز تدوین کتب تماس حاصل فرمایید.

نکات آموزشی

در نکات آموزشی این درس که مقدمه دروس بعدی است، موضوع علم صرف (کلمه) از جهت مادّه و هیأت بررسی می‌شود. سپس مطالبی پیرامون تغییرات ساختاری و لفظی کلمات مطرح می‌شود.

«کلمه» در علم صرف و لغت
همان‌طور که می‌دانیم موضوع علم صرف و نیز موضوع علم لغت «کلمه» است. هر یک از این دو علم کلمه را از جهت خاصی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد. علم لغت از ماده کلمه (حروف اصلی) و معنای آن بحث می‌کند و علم صرف ساختارهای کلمه و معانی آن‌ها را بیان می‌کند و نیز به تغییرات لفظی کلمه می‌پردازد.

مفهوم ماده و هیأت در کلمه عربی
در زبان عربی هر کلمه مرکب از ماده و هیأت است. منظور از ماده، حروف اصلی کلمه و منظور از هیأت، ساختار و شکل آن است. حروف اصلی کلمه - صرف نظر از شکل‌های مختلف کلمه - معنای معینی دارد. این معنا به دنبال حروف اصلی، در تمام ساختارهای مستعمل آن، وجود دارد.

داوود فائزی‌نسب
پژوهشگر ادبیات عرب

سیدعلی یحیی‌زاده
عضو گروه علمی صرف

محمدرضا مدرسی
عضو گروه علمی صرف

حجت الاسلام والمسلمین داود فائزی نسب از اساتید و پژوهشگران حوزه ادبیات عرب به ویژه دانش صرف در حوزه علمیه هستند. از ایشان چندین کتاب درسی و کمک آموزشی در زمینه آموزش مباحث صرف برای دانش‌پژوهان حوزوی و دانشگاهی منتشر شده است. «صرف کاربردی در آیات و روایات»، «خواندن و فهمیدن متون عربی»، «قراءة و فهم النصوص العربیه» و «تحریر مبادی العربیه» از جمله این آثار هستند. از جمله سوابق حجت الاسلام فائزی‌نسب عضویت در گروه آموزشی تدوین متون درسی حوزه علمیه بوده است.